

ALLAH'IN İSİMLERİ (ESMÂ-İ HÜSNA)

الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى - ١

هُوَ اللهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ
الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الْغَفَّارُ الْقَهَّارُ الْوَهَّابُ
الرَّزَّاقُ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الْخَافِضُ الرَّافِعُ
الْمُعِزُّ الْمَذِلُّ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ الْحَكَمُ الْعَدْلُ اللَّطِيفُ
الْخَبِيرُ الْحَلِيمُ الْعَظِيمُ الْغَفُورُ الشَّكُورُ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ
الْحَفِيفُ الْمُقِيتُ الْحَسِيبُ الْجَلِيلُ الْكَرِيمُ الرَّقِيبُ الْمُجِيبُ
الْوَاسِعُ الْحَكِيمُ الْوَدُودُ الْمَجِيدُ الْبَاعِثُ الشَّهِيدُ الْحَقُّ
الْوَكِيلُ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ الْمُخْصِي الْمُبْدِئُ
الْمُعِيدُ الْمُخْبِي الْمُمِيتُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْوَاجِدُ الْمَاجِدُ
الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ الْمُقَدِّمُ الْمُؤَخِّرُ
الْأَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْوَالِي الْمَتَعَالِي الْبُرُّ
التَّوَابُ الْمُتَتَبِّعُ الْعَفُوُّ الرَّؤُفُ مَالِكُ الْمَلِكِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ
الْمُقْسِطُ الْجَامِعُ الْغَنِيُّ الْمَغْنِي الْمُعْطِي الْمَانِعُ الضَّارُّ
النَّافِعُ الثَّوْرُ الْهَادِي الْبَدِيعُ الْبَاقِي الْوَارِثُ الرَّشِيدُ

الصَّبُورُ (جَلَّ جَلَالُهُ)

[الترمذي، الدعوات ٣٨٤٩]

الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى - ٢

اللَّهُ الْوَاحِدُ

الصَّمَدُ الْأَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْخَالِقُ

الْبَارِيُّ الْمُصَوِّرُ الْمَلِكُ الْحَقُّ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيِّمُ الْعَزِيزُ
الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ
الْعَلِيمُ الْعَظِيمُ الْبَارُ الْمُتَعَالِ الْجَلِيلُ الْجَمِيلُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الْقَادِرُ الْقَاهِرُ الْعَلِيُّ الْحَكِيمُ الْقَرِيبُ الْمُجِيبُ الْغَنِيُّ الْوَهَّابُ
الْوَدُودُ الشَّكُورُ الْمَاجِدُ الْوَاجِدُ الْوَالِي الرَّاشِدُ الْعَفُوُّ الْعَفُورُ
الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ التَّوَّابُ الرَّبُّ الْمَجِيدُ الْوَلِيُّ الشَّهِيدُ الْمُبِينُ
الْبُرْهَانُ الرَّءُوفُ الرَّحِيمُ الْمُنْبِئِيُّ الْمُعِيدُ الْبَاعِثُ الْوَارِثُ الْقَوِيُّ
السَّيِّدُ الضَّارُّ النَّافِعُ الْبَاقِي الْوَاقِي الْخَافِضُ الرَّافِعُ الْقَابِضُ
الْبَاسِطُ الْمِعْزُ الْمَدِيدُ الْمَقْسِطُ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ الْقَائِمُ
الدَّائِمُ الْحَافِظُ الْوَكِيلُ الْفَاطِرُ السَّمِيعُ الْمُعْطِي الْمُحْيِي الْمُمِيتُ

الْمَانِعُ الْجَامِعُ الْهَادِي الْكَافِي الْأَبَدُ الْعَالِمُ الصَّادِقُ الثَّوَرُ

الْمُنِيرُ الثَّامُّ الْقَدِيمُ الْوَثْرُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ

الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

(جَلُّ جَلَالُهُ)

[ابن ماجه، الدعاء ٣٩٩٤]

الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى - ٣

الأَسْمَاءُ عند أبي عيسى الترمذي	الأَسْمَاءُ عند ابن ماجة
الله	الله
	الأَبَدُ
	الأَخَذُ
الآخِرُ	الآخِرُ
الأَوَّلُ	الأَوَّلُ
	الْبَارُ
الْبَارِيُّ	الْبَارِيُّ
الْبَاسِطُ	الْبَاسِطُ
الْبَاطِنُ	الْبَاطِنُ
الْبَاعِثُ	الْبَاعِثُ
الْبَاقِي	الْبَاقِي
الْبَدِيعُ	
الْبَرُّ	

	الْبُرْهَانُ
الْبَصِيرُ	الْبَصِيرُ
	التَّامُّ
التَّوَابُ	التَّوَابُ
الْجَامِعُ	الْجَامِعُ
الْجَبَّارُ	الْجَبَّارُ
الْجَلِيلُ	الْجَلِيلُ
	الْجَمِيلُ
الْحَسِيبُ	
الْحَفِيفُ	
	الْحَافِظُ
الْحَقُّ	الْحَقُّ
الْحَكَمُ	
الْحَكِيمُ	الْحَكِيمُ
الْحَلِيمُ	الْحَلِيمُ
الْحَمِيدُ	
الْحَيُّ	الْحَيُّ

الْخَافِضُ	الْخَافِضُ
الْخَالِقُ	الْخَالِقُ
الْخَيْرُ	الْخَيْرُ
	الدَّائِمُ
	ذُو الْقُوَّةِ
الرَّؤُفُ	الرَّءُوفُ
	الرَّاشِدُ
الرَّافِعُ	الرَّافِعُ
	الرَّبُّ
الرَّحْمَنُ	الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ	الرَّحِيمُ
الرَّزَاقُ	الرَّزَاقُ
الرَّشِيدُ	
الرَّقِيبُ	
	السَّمِيعُ
السَّلَامُ	السَّلَامُ
السَّمِيعُ	السَّمِيعُ

	الشَّدِيدُ
الشُّكُورُ	الشُّكُورُ
الشَّهِيدُ	الشَّهِيدُ
	الصَّادِقُ
الصَّبُورُ	
الصَّمَدُ	الصَّمَدُ
الضَّارُّ	الضَّارُّ
الظَّاهِرُ	الظَّاهِرُ
	العَالِمُ
العَدْلُ	
العَزِيزُ	العَزِيزُ
العَظِيمُ	العَظِيمُ
العَفُوُّ	العَفُوُّ
العَلِيمُ	العَلِيمُ
العَلِيُّ	العَلِيُّ
العَفَّارُ	
العُقُورُ	العُقُورُ

الغَنِي	الغَنِي
الْفَتَّاحُ	
	القَائِمُ
القَادِرُ	القَادِرُ
القَابِضُ	القَابِضُ
	القَدِيمُ
القُدُّوسُ	
	القَرِيبُ
القَهَّارُ	
القَوِيُّ	القَوِيُّ
القَيُّومُ	القَيُّومُ
	الكَافِي
الكَبِيرُ	
الكَرِيمُ	الكَرِيمُ
اللَّطِيفُ	اللَّطِيفُ
	لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

الْمَاجِدُ	الْمَاجِدُ
الْمُؤَخَّرُ	
الْمُؤْمِنُ	الْمُؤْمِنُ
مَالِكُ الْمَلِكِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ	
الْمَانِعُ	الْمَانِعُ
الْمُبْدِئُ	الْمُبْدِئُ
	الْمُبِينُ
	الْمُتَعَالِ
الْمُتَعَالِي	
الْمُتَكَبِّرُ	الْمُتَكَبِّرُ
الْمَتِينُ	الْمَتِينُ
الْمُجِيبُ	الْمُجِيبُ
الْمَجِيدُ	الْمَجِيدُ
الْمُخْصِي	
الْمُخَيِّ	الْمُخَيِّ
الْمُذِلُّ	الْمُذِلُّ

المُصَوِّرُ	المُصَوِّرُ
المُعِزُّ	المُعِزُّ
المُعْطِي	المُعْطِي
المُعِيدُ	المُعِيدُ
المُعْنِي	
المُقْتَدِرُ	
المُقَدِّمُ	
المُقْسِطُ	المُقْسِطُ
المُقِثُ	
المُمِثُّ	المُمِثُّ
الْمَلِكُ	الْمَلِكُ
الْمُنْتَقِمُ	
	الْمُنِيرُ
المُهَيِّمُ	المُهَيِّمُ
النَّافِعُ	النَّافِعُ
النُّورُ	النُّورُ
الْهَادِي	الْهَادِي

الْوَاكِدُ	الْوَاكِدُ
الْوَاكِدُ الْأَحَدُ	
	الْوَاكِدُ
الْوَارِثُ	الْوَارِثُ
الْوَاِئِعُ	
	الْوَاِئِي
الْوَالِي	الْوَالِي
	الْوَاِئِي
الْوَدُودُ	الْوَدُودُ
الْوَكِيلُ	الْوَكِيلُ
الْوَلِيُّ	الْوَلِيُّ
الْوَهَّابُ	الْوَهَّابُ
جَلَّ جَلَالُهُ	

Soru: Esmâ-i Hüsna ne demektir?

CEVAP:

Allahü teâlânın Tirmizi'de bildirilen 99 ismi şunlardır:

1- **Allah:** Her ismin vasfını ihtiva eden öz adı. Kendinden başka ilah bulunmayan tek Allah.

Bu ism-i şerif, Cenâb-ı Hakk'ın has ismidir. Bu itibarla diğer isimlerin ifade ettiği bütün güzel vasıfları ve İlâhî sıfatları içine alır. Diğer isimler ise, yalnız kendi mânalarına delâlet ederler. Bu

bakımdan Allah isminin yerini hiçbir isim tutamaz. Bu isim, Allah'tan başkasına mecazen de verilemez. Diğer isimlerinden bazılarının, Allah'tan başkasına isim olarak verilmesi caizdir.

- 2- Er-**Rahmân**: Dünyada bütün mahlûkata merhamet eden, şefkat gösteren, ihsan eden.
- 3- Er-**Rahîm**: Ahirette, sadece müminlere acıyan, merhamet eden.
- 4- El-**Melik**: Mülkün, kâinatın sahibi, mülk ve saltanatı devamlı olan.
- 5- El-**Kuddûs**: Her noksanlıktan uzak ve her türlü takdîse lâyık olan.
- 6- Es-**Selâm**: Her türlü tehlikelerden selamete çıkararak. Cennetteki bahtiyar kullarına selâm eden.
- 7- El-**Mü'min**: Güven veren, emin kılan, koruyan, iman nurunu veren.
- 8- El-**Müheymin**: Her şeyi görüp gözetken, her varlığın yaptıklarından haberdar olan.
- 9- El-**Azîz**: İzzet sahibi, her şeye galip olan, karşı gelinemeyen.
- 10- El-**Cebbâr**: Azamet ve kudret sahibi. Dilediğini yapan ve yaptırarak. Hükmüne karşı gelinemeyen.
- 11- El-**Mütekebbir**: Büyüklükte eşi, benzeri yok.
- 12- El-**Hâlık**: Yaratan, yoktan var eden. Varlıkların geçireceği halleri takdir eden.
- 13- El-**Bâri**: Her şeyi kusursuz ve mütenasip yaratan.
- 14- El-**Musavvir**: Varlıklara şekil veren ve onları birbirinden farklı özellikte yaratan.
- 15- El-**Gaffâr**: Günahları örten ve çok mağfiret eden. Dilediğini günah işlemekten koruyan.
- 16- El-**Kahhâr**: Her istediğini yapacak güçte olan, galip ve hâkim.
- 17- El-**Vehhâb**: Karşılıksız nimetler veren, çok fazla ihsan eden.
- 18- Er-**Razzâk**: Her varlığın rızkını veren ve ihtiyacını karşılayan.
- 19- El-**Fettâh**: Her türlü sıkıntıları gideren.
- 20- El-**Alîm**: Gizli açık, geçmiş, gelecek, her şeyi, ezeli ve ebedi ilmi ile en mükemmel bilen.
- 21- El-**Kâbid**: Dilediğinin rızkını daraltarak, ruhları alan.
- 22- El-**Bâsit**: Dilediğinin rızkını genişleten, ruhları veren.
- 23- El-**Hâfid**: Kâfir ve facirleri alçaltarak.
- 24- Er-**Râfi'**: Şeref verip yükselten.
- 25- El-**Mu'iz**: Dilediğini aziz eden.
- 26- El-**Müzil**: Dilediğini zillete düşüren, hor ve hakir eden.
- 27- Es-**Semî'**: Her şeyi en iyi işiten, duaları kabul eden.
- 28- El-**Basîr**: Gizli açık, her şeyi en iyi gören.
- 29- El-**Hakem**: Mutlak **hakim**, hakkı bâtıldan ayıran. Hikmet sahibi.
- 30- El-**Adl**: Mutlak adil, yerli yerinde yapan.
- 31- El-**Latîf**: Her şeye vakıf, lütuf ve ihsan sahibi olan.

- 32- El-**Habîr**: Her şeyden haberdar. Her şeyin gizli taraflarından haberi olan.
- 33- El-**Halîm**: Cezada, acele etmeyen, yumuşak davranan, hilm sahibi.
- 34- El-**Azîm**: Büyüklükte benzeri yok. Pek yüce.
- 35- El-**Gafûr**: Affı, mağfireti bol.
- 36- Eş-**Şekûr**: Az amele, çok sevap veren.
- 37- El-**Aliyy**: Yüceler yücesi, çok yüce.
- 38- El-**Kebîr**: Büyüklükte benzeri yok, pek büyük.
- 39- El-**Hafîz**: Her şeyi koruyucu olan.
- 40- El-**Mukît**: Rızıkları yaratan.
- 41- El-**Hasîb**: Kulların hesabını en iyi gören.
- 42- El-**Celîl**: Celal ve azamet sahibi olan.
- 43- El-**Kerîm**: Keremi, lütuf ve ihsânı bol, karşılıksız veren, çok ikram eden.
- 44- Er-**Rakîb**: Her varlığı, her işi her an gözeten. Bütün işleri murakabesi altında bulunduran.
- 45- El-**Mucîb**: Duaları, istekleri kabul eden.
- 46- El-**Vâsî'**: Rahmet ve kudret sahibi, ilmi ile her şeyi ihata eden.
- 47- El-**Hakîm**: Her işi hikmetli, her şeyi hikmetle yaratan.
- 48- El-**Vedûd**: İyiliği seven, iyilik edene ihsan eden. Sevgiye layık olan.
- 49- El-**Mecîd**: Nimeti, ihsanı sonsuz, şerefi çok üstün, her türlü övgüye layık bulunan.
- 50- El-**Bâis**: Mahşerde ölüleri diriltten, **Peygamber** gönderen.
- 51- Eş-**Şehîd**: Zamansız, mekansız hiçbir yerde olmayarak her zaman her yerde hazır ve nazır olan.
- 52- El-**Hak**: Varlığı hiç değişmeden duran. Var olan, hakkı ortaya çıkaran.
- 53- El-**Vekîl**: Kulların işlerini bitiren. Kendisine tevekkül edenlerin işlerini en iyi neticeye ulaştıran.
- 54- El-**Kaviyy**: Kudreti en üstün ve hiç azalmaz.
- 55- El-**Metîn**: Kuvvet ve kudret menbaı, pek güçlü.
- 56- El-**Veliyy**: Müslümanların dostu, onları sevip yardım eden.
- 57- El-**Hamîd**: Her türlü hamd ve senaya layık olan.
- 58- El-**Muhsî**: Yarattığı ve yaratacağı bütün varlıkların sayısını bilen.
- 59- El-**Mübdî'**: Maddesiz, örneksiz yaratan.
- 60- El-**Muîd**: Yarattıklarını yok edip, sonra tekrar diriltecek olan.
- 61- El-**Muhyî**: İhya eden, yarattıklarına can veren.
- 62- El-**Mümît**: Her canlıya ölümü tattıran.
- 63- El-**Hayy**: Ezeli ve ebedi bir hayat ile diri olan.

- 64- El-**Kayyûm**: Mahlukları varlıkta durduran, zatı ile kaim olan.
- 65- El-**Vâcid**: Kendisinden hiçbir şey gizli kalmayan, hiçbir şeye muhtaç olmayan.
- 66- El-**Mâcid**: Kadri ve şâni büyük, keremi, ihsanı bol olan.
- 67- El-**Vâhid**: Zat, sıfat ve fiillerinde benzeri ve ortağı olmayan, tek olan.
- 68- Es-**Samed**: Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, herkesin muhtaç olduğu merci.
- 69- El-**Kâdir**: Dilediğini dilediği gibi yaratmaya muktedir olan.
- 70- El-**Muktedir**: Dilediği gibi tasarruf eden, her şeyi kolayca yaratan kudret sahibi.
- 71- El-**Mukaddim**: Dilediğini yükselten, öne geçiren, öne alan.
- 72- El-**Muahhir**: Dilediğini alçaltan, sona, geriye bırakan.
- 73- El-**Evvel**: Ezeli olan, varlığının başlangıcı olmayan.
- 74- El-**Âhir**: Ebedi olan, varlığının sonu olmayan.
- 75- Ez-**Zâhir**: Yarattıkları ile varlığı açık, aşikâr olan, kesin delillerle bilinen.
- 76- El-**Bâtın**: Aklın tasavvurundan gizli olan.
- 77- El-**Vâlî**: Bütün kâinatı idare eden, onların işlerini yoluna koyan.
- 78- El-**Müteâlî**: Son derece yüce olan.
- 79- El-**Berr**: İyilik ve ihsanı bol olan.
- 80- Et-**Tevvâb**: Tevbeleri kabul edip, günahları bağışlayan.
- 81- El-**Müntekim**: Asilerin, zalimlerin cezasını veren.
- 82- El-**Afüvv**: Affi çok olan, günahları mağfiret eden.
- 83- Er-**Raûf**: Çok merhametli, pek şefkatli.
- 84- **Mâlik-ül Mülk**: Mülkün, her varlığın sahibi.
- 85- **Zül-Celâli vel İkrâm**: Celal, azamet, şeref, kemal ve ikram sahibi.
- 86- El-**Muksit**: Mazlumların hakkını alan, adaletle hükmeden, her işi birbirine uygun yapan.
- 87- El-**Câmi'**: İki zıttı bir arada bulunduran. Kıyamette her mahlûkatı bir araya toplayan.
- 88- El-**Ganiyy**: İhtiyaçsız, muhtaç olmayan, her şey Ona muhtaç olan.
- 89- El-**Mugnî**: Müstağni kılan. İhtiyaç gideren, zengin eden.
- 90- El-**Mâni'**: Dilemediği şeye mani olan, engelleyen.
- 91- Ed-**Dârr**: Elem, zarar verenleri yaratan.
- 92- En-**Nâfi'**: Fayda veren şeyleri yaratan.
- 93- En-**Nûr**: Âlemleri nurlandıran, dilediğine nur veren.
- 94- El-**Hâdî**: Hidayet veren.
- 95- El-**Bedî**: Misalsiz, örneksiz harikalar yaratan. (Eşi ve benzeri olmayan).
- 96- El-**Bâkî**: Varlığının sonu olmayan, ebedi olan.
- 97- El-**Vâris**: Her şeyin asıl sahibi olan.

98- Er-**Reşid**: İrşada muhtaç olmayan, doğru yolu gösteren.

99- Es-**Sabûr**: Ceza vermede, acele etmeyen.

Başka isimler söylemek

Soru: Allahü teâlâya Onun 99 isminden başka bir isim söylemek caiz olur mu? Mesela Padişah, Sultan, Çalap, Hüda gibi isimler caiz olur mu?

CEVAP:

İbadet olmayan yerlerde kullanmak caizdir. İbadet olarak kullanılmaz.

Birgivi vasiyetnamesi şerhinde, Allah'ın isimlerinin tevkifi olduğu, yani dinin bildirdiği isimleri söylemek gerektiği, Esmâ-i hüsnâdan başka isim söylenemeyeceği açıklanmaktadır.

Şerh-i mevâkıfta da, (Allahü teâlâya yakışan mana ile 99 isminden başka isim söylemek, âlimlerin çoğuna göre caiz değildir) buyuruluyor. Yani az da olsa, Allahü teâlâya yakışan başka isimlerle çağırmanın da caiz olduğunu söyleyen âlimler var demektir.

Esmâ-i hüsnâdan olmadığı halde, Mevla, Rab, Nasır, Galip, Ekrem, Allahü teâlânın ismi olarak Kur'an-ı kerimde geçmektedir. **Hadis-i şerif**lerde ise, Hannan, Mennan, Cemil gibi isimler kullanılmıştır. (Feraid)

Tasavvuf şairi Kuddusi efendi diyor ki:

Ey rahmeti bol Padişah,

Cürmüm ile geldim sana,

Ben eyledim hadsiz günah,

Cürmüm ile geldim sana.

Yunus Emre de, Çalap ve daha başka isimleri ilah manasında, ibadet dışında kullanmıştır. Bir çok menkıbede, hükümdar, sultan kelimeleri ibadet dışında kullanılmıştır. Âlimlerin kullandıkları isimlerden başka isimleri kullanmamalıdır.

Esmâ-i hüsnâ'yı ezberlemek

Soru: Bir arkadaşım dedi ki:

"Ebu Hüreyre'den nakledilen bir hadiste, **Peygamber**imizin (Allahü teâlânın şu 99 esmâ-i hüsnâsını ihsâ eden, Cennete girer, sonsuz saadete ulaşır) dediği iddia edilmiştir. Ancak, **Peygamber**imizin, Allah'a böyle bir sınırlama koyması mümkün değildir. Bu hadis sahih değildir. **Peygamber**imiz şöyle söylemiş olabilir: (Allah'ın isimlerinden 99'unu ihsâ eden Cennete girer, sonsuz saadete erişir.)

Bu arkadaşımın sözünde doğruluk payı var mıdır?

CEVAP:

Yoktur. Çünkü o hadis-i şerif, kütüb-i sittenin en kıymetli üç hadis kitabında, yani **Buhari**, **Müslim** ve **Tirmizi**'de vardır. O hadis-i şerifi yalan saymak, bu üç büyük âlimi cahil saymak olur.

Din kitaplarında bu husus açıklanmıştır. Herkese Lazım Olan İman kitabında deniyor ki: Allahü teâlânın isimleri sonsuzdur. Bin bir ismi var diye meşhurdur. Yani, isimlerinden bin bir tanesini insanlara bildirmiştir. Bunlardan 99'una Esmâ-ül hüsnâ denir.

Demek ki Allah'ın bin bir ismi vardır. Ama bunlardan 99'una Esmâ-i hüsnâ deniyor. Kadî zâde Ahmed efendi de, Birgivi vasiyetnamesi şerhinde, (Allahü teâlânın 99 ismine Esmâ-i hüsnâ denir) diyor.

Arkadaşın dediği gibi, Allah'ın isimlerinden 99 unu değil, **Peygamber** efendimizin bildirdiği 99 ismi ihşâ etmek gerekiyor. Yoksa Allahü teâlânın ismi çoktur. Bunlardan rastgele 99'unu değil, bildirilen 99 ismi ihşâ etmek gerekir. Burada ihşâ etmek, bu 99 ismi manaları ile birlikte ezberleyip amel etmek demektir. Böyle yapan kimse elbette Cennete girer, sonsuz saadete ulaşır.

Birkaç örnek verelim:

Kerim: Lütfu ve ihsanı bol, çok ikram eden. Müslüman da, cömert ve ihsan sahibi olmalı.

Gaffar: Günahları örten ve çok mağfiret eden. Müslümanlar da birbirlerinin kusurlarını görmemeli.

Razzâk: Her varlığın rızkını veren ve ihtiyacını karşılayan. Bu ismi okurken, rızkı için endişe etmemeli.

Mütekebbir: Büyüklükte eşi, benzeri yok. Bu ismi okurken Allahü teâlânın azametini ve kibriyâsını düşünerek kibirden uzak durmalı.

Bunlar gibi Esmâ-i hüsnadaki isimler okunurken, manalarını düşünmeli ve bunlarla amel etmeli.

Arkadaşınızın, hadis-i şerif okuyup yanlış anlaması da gösteriyor ki, tefsirden, meal ve hadisten din öğrenilmez. Dinimi öğreneyim derken, yanlış anlayıp, dinsiz olup çıkabilir. Bu yüzden doğru yazılmış ilmihal kitaplarından dinimizi öğrenmeye çalışmalıyız.

“Evliya olan **Ehl-i sünnet** âlimleri, kalb, ruh mütehasısları olup, herkesin bünyesine ve hastalığına ve zamanının zulmetine ve fesadına uygun ruh ilaçlarını, hadis-i şeriflerden seçerek söylemişler ve yazmışlardır. **Resulullah**, dünya eczanesine yüz binlerce ilaç hazırlayan baş tabip olup, Evliya olan **Ehl-i sünnet** âlimleri de, bu hazır ilaçları, hastaların dertlerine göre dağıtan, emrindeki yardımcı tabipler gibidir. Hastalığımızı bilemediğimiz, ilaçları tanımadığımız için, yüz binlerce hadis içinden, kendimize ilaç aramaya kalkarsak, (Allergie) aksi tesir hasil olarak, cahilliğimizin cezasını çeker, fayda yerine zarar görürüz. İşte bunun için, hadis-i şerifte, (Kur'an-ı kerimi kendi anladığına göre tefsir eden kâfir olur) buyruldu. Mezhepsizler, bu inceliği anlayamadıkları için, (Herkes Kur'an ve hadis okumalı, dinini bunlardan kendi anlamalı, mezhep kitaplarını okumamalı) diyerek, **Ehl-i sünnet** âlimlerinin kitaplarının okunmasını yasak ediyorlar. Bütün Müslümanları felakete sürüklüyorlar.”

Hakkıyla bilen

Soru: Esmâ-i hüsnadan olan Alîm ismine tam bilen demek uygun mudur? Bunun gibi Basîr ismine de tam gören demek uygun olur mu?

CEVAP:

Alîm ismi Kur'an-ı kerimde yüzden fazla geçiyor. Hiçbir tefsirde tam bilen diye bir ifadeye rastlamadık. Hemen bütün tefsirlerde, hakkıyla bilen, her şeyin içini ve dışını en mükemmel bilen diye açıklanıyor. Alîm, bilen demektir. Neyi bilen, her şeyi bilen demektir. Nasıl bilendir? Hakkıyla bilen, en iyi bilen demektir. Alîm, kısaca her şeyi hakkı ile, en iyi bilen demektir.

Basîr de gören demektir. Neyi gören? Gizli açık her şeyi gören demektir. Nasıl görendir? Her şeyin dışını ve içini bir uzuv olmadan müşahade edendir. Tam gören ifadesi biraz yavan kalmaktadır. Gizli açık her şeyi en iyi gören demek daha uygun olur.

El Hak ismi

Soru: Bazıları, (Allah'ın Hak diye bir ismi yok, ona hak demek şirk olur) diyorlar. Biz hep Cenab-ı Hak diyoruz, bu şirk mi oluyor?

CEVAP:

Hayır, şirk değildir. El Hak isminin, Esmâ-i hüsnadan yani Allahü teâlânın 99 güzel isminden biri olduğu, Tirmizi'deki hadis-i şerifte bildiriliyor.

El Hak: Varlığı hiç değişmeden duran, var olan, hakkı ortaya çıkaran demektir.

El Berr ismi

Soru: Esmâ-i hüsnadan El Berr kelimesi El Birr olarak mı yazılır? İki arasında fark nedir?

CEVAP:

Bu kelime BR olarak yazılır. Ber, bir ve bur olarak okunabilir.

Birr, iyilik demektir. Kur'anda çok yerde geçer: Bakara 44, 177, 189; Al-i İmran 92, Maide 2.

Tur suresinin 28. âyetinde ise, el-berr-ür-rahim olarak geçmektedir. Bu esmâ-i hüsnadan olan berr'dir. Bu berr olarak yazılır. Berr, ayrıca kara parçası anlamına da gelir. Maide suresinin 96. âyetinde, sayd-ül bahri = deniz avı, sayd-ül berri = Kara avı ifadesi geçer. Şu surelerde de kara parçası olarak geçmektedir: 6/59; 6/63; 6/97;10/22; 17/67; 7/68; 17/70; 27/63; 29/65-66; 30/41; 31/32

Burr, buğday demektir. Bir hadis-i şerifte, (Buğdayı buğdaya satarken biri fazla olursa faiz olur) buyuruluyor. Vel burru bil burri ifadesi geçiyor. (Tirmizi)

Şu halde birr, iyilik demektir. Berr, Esmâ-i hüsnadandır, ayrıca kara parçası anlamına da geliyor.

Vahid ve Ehad

Soru: Bir anlamına gelen Vahid ve Ehad kelimeleri arasındaki fark nedir?

CEVAP:

Evet Vahid de, Ehad da (Bir) manasına gelir. Biri sıfat ismi, biri zat ismidir. Vâhid, Allahü tealanın sıfat isimlerindedir, Esmâ-i hüsnada bildirilen 99 isminden biridir. Vâhid, zat, sıfat ve fiillerinde benzeri ve ortağı olmayan, tek olan anlamındadır. Bir âyet meali şöyledir:

(Elbette ilahınız vahiddir, birdir) [Saffat 4]

Ehad de Onun zat ismidir. Bir âyet meali şöyledir:

(De ki, Allah ehaddir, birdir) [İhlas 1]

Burada zatı bakımdan bir demektir.

Buradaki (Bir) kelimesini sayı bakımından bir gibi anlamamalı. Öyle anlaşılırsa Allah madde, cisim gibi anlaşılır. Halbuki Allah hiç bir şeye benzemez, hayal edilen şey mahlûktur, O her hayalden farklıdır. Mücessime ve Müşebbihe denilen fırkalar, Allah'ı yürüyen, oturan, madde, cisim gibi görür. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Onun benzeri hiçbir şey yoktur, O hiçbir şeye benzemez.) [Şura 11]

Allah ismine saygı

Soru: Allah ismini saygı ifadesiz yazmak, söylemek caiz midir?

CEVAP:

Selef-i salihin saygı ile söyler ve saygı ile yazardı. Terki bid'attir. Bir yazıda, bir konuşmada bir defacık olsun saygı ile yazmalı veya söylemelidir! Onun için dilimizi **Allahü teâlâ** demeye alıştırmalıyız!

Allahü teâlâ razı olsun

Soru: (Allah razı olsun) denince saygı sözü terkedilmiş olur mu?

CEVAP:

Evet. (**Allahü teâlâ**, razı olsun) demelidir!

Kısaltmalar

Soru: Dini yazılarda saygı kelimelerini her seferinde yazmalı mı? (CC, S.A.V, R.A) gibi kısaltma yapmak uygun mu?

CEVAP:

Din kitaplarında diyor ki:

Allahü teâlânın ismini okuyunca, yazınca, söyleyince, işitince, sübhânallah, tebârekallah, celle-celalüh veya teâlâ gibi saygı sözlerinden birini söylemek, yazmak, ilkinde vacip, tekrarında ise müstehaptır. **Resulullah** sallallahü aleyhi ve sellem ismini işitenin ömründe bir defa salevat getirmesi farz, okuyunca, yazınca, söyleyince, işitince ilkinde söylemek vacip, tekrarında müstehaptır.

(c.c.), (s.a.v) (r.a) gibi kısaltma yapmak uygun değildir. Mirât-i kâinât kitabında diyor ki:

Cahiller ve tembeller, saygı sözlerini kısaltarak birkaç harf yazıyorlar. Bu doğru değildir. Çok sakınmalıdır!

Hafife almak tehlikelidir

Soru: Kısaltmalar her tarafta kullanılıyor. Bir metni okurken (C.C.) geçtiğinde onu harf bazında söylemiyoruz, yüksek sesle Celle Celalühü diyoruz. Bu konuları konuşmakla vaktimizi boşa geçirmiş bulunuruz. Bu konular İslam'a göre sivrisinek vızıltılarıdır.

CEVAP:

Allahü teâlânın ismini doğru yazalım, C.C. yazmayalım demeyi sivrisinek vızıltısı olarak görmek çok tehlikelidir, insanın imanını tehlikeye atabilir. Dinde bir şeyi hafife, basite almak tehlikelidir. Din kitapları C.C. yazılmamalı diyor. Ama günümüzdeki kimseler yazıyor. Her tarafta kullanılması ölçü değildir. Ölçü din âlimlerinin bildirdikleridir. Sinek vızıltısı olsaydı, din âlimleri bunu kitaplarına yazmazdı. Bir söz ile insan küfre düşer, bir söz ile imana gelir. Bir söz ile hanım boş olur, bir söz ile elin kızı elin erkeğine hanım olur.

Küçük harfle yazmak

Soru: Lafzattullahı yani Allah kelimesini allah diye baş harfini küçük yazmak küfür mü, yoksa haram mı? Çünkü Allah'tan başka büyük yok.

CEVAP:

Ne küfür, ne haram, ne de mekruhtur. İslam harflerinde zaten büyük harf yok. Dolayısıyla, Kur'an-ı kerimde Allah ismi küçük harfle yazılır. Türkçe'de özel isimlerin büyük harfle yazılması âdet olduğu için, büyük harfle yazıp, yadırganmaya sebep olmamalıdır.

Yalnız Allah demek

Soru: Konuşurken, vaaz ederken, (Allah diyor ki) demek uygun mu?

CEVAP:

Uygun değildir, saygısızlık olur. Allah teâlâ demek de uygun değildir. **Allahü teâlâ** demelidir. **Allahü teâlâ**nın ismini söyleyince, işitince, yazınca, celle-celalüh, teâlâ gibi saygı sözlerinden birini söylemek, yazmak birincisinde vacib, tekrarında ise müstehabdır. **Resulullah** efendimizin ismini işitince salevat söylemek de böyledir. (Redd-ül-muhtar)

Hazret-i Yezdan

Soru: Yezdan, Zerdüştlerin iyilik tanrısına verdikleri isimmiş. Bu durumda mehter marşında geçen, (Kur'anda zafer vaat ediyor, Hazret-i Yezdan!) ifadesi uygun mu?

CEVAP:

Mahzuru yoktur.

Eski İran'ın en büyük dini olan ateşe tapınmayı kuran Zerdüşt, putların arasından Yezdan ve Ehremen isminde iki uknum tayin etti. Yezdan iyilik tanrısı, Ehremen ise, kötülük tanrısı veya Yezdan'ın nur, aydınlık; Ehremen'in de zulmet, karanlık olması gibi, misli görülmemiş bâtil bir itikad [inanç] ortaya koydu. (Cevap Veremedi kitabı)

Yezdan; ilah, mevlâ demektir. Onlar bu güzel ismi taptıkları şeye koymuşlar. Bundan dolayı Yezdan isminin kötü olması gerekmez. Putlarına Mevlâ ismini de koyabilirlerdi. Bu durumda Mevlâ isminin de kötü olması gerekmezdi.

Kâinat, bir sanat eseridir

Soru: Tabiattaki varlıklar ve kâinat için, sanat eseri demek, Allah için de, sanatçı demek caiz mi?

CEVAP:

Bütün kâinat, tabiattaki her varlık, birer sanat eseridir. Böyle söylemenin mahzuru olmaz. Bir yaprak parçası, muazzam bir fabrikadır. Bir kum tanesi, bir canlı hücre, fennin bugün biraz anlayabildiği ince sanatların birer sergisidir. Bugün, fennin buluşları, başarıları diye övündüklerimiz, bu tabiat sanatlarından birkaçını görebilmek ve taklit edebilmek sonucu ortaya çıkmıştır.

Her sanat eserinin, bir sahibi olur. **Allahü teâlâ** da, bütün kâinatın sahibidir. Onun yaratması, bir sanatçının bir şey yapması, bir eser ortaya çıkarması gibi değildir. Bir sanatçının yaptığı eseri de yaratan, yine **Allahü teâlâ**dır. **Allahü teâlâ**, bir şeyi yaratmak istediği zaman, ona sadece (Ol) der, o şey hemen var olur.

Allahü teâlâ için sanatçı demek ise, caiz olmaz. İmam-ı Rabbani hazretleri de, buyuruyor ki:

Allahü teâlânın isimleri, tevkîfidir, yani dinin sahibinin bildirmesine bağlıdır. İslamiyet'in söylediği ismi söylemeli. İslamiyet'in bildirmediği isim ne kadar iyi, güzel isim olsa da söylenemez.

(2/67)

Allah'a "sanatkâr" demek uygun mu?

Soru: Allahü teâlâ için "sanatkâr" veya "mühendis" demek caiz midir?

CEVAP:

Değildir, çünkü Allahü teâlânın isimleri tevkifidir. Yani sadece dinimizin bildirdiği isimler kullanılır. Mânâsı ne kadar güzel olsa da, dinin bildirmediği kullanılmaz. Mesela (İnsanoğlunun mühendisi, kalbini çok muhteşem şekilde yerleştirmiştir) veya (Kâinatın sanatkârı gezegenleri yerli yerine yerleştirmiştir) demek caiz olmaz, fakat Allahü teâlânın sanatı veya Allah'ın mühendisliği, Allah'ın eseri denir. İkisi farklıdır. Birinde, dinin bildirmediği isim söylenmiş oluyor ki, caiz değildir. Diğerinde ise, bizzat Onun yaptığı iş söyleniyor. Onun sanatı, mühendisliği deniyor. Bu caiz oluyor. Sun-i ilahi veya sunullah da denir. Allah'ın eseri, sanatı demektir. San'î de denir. San'î, yapan, yaratan anlamındadır.

Âlim ve Alîm isimleri

Soru: İlmihalde (Allahü teâlâyâ âlim denir, fakat âlim demek olan fakîh denmez, çünkü İslamiyet Allahü teâlâyâ fakîh dememiştir) deniyor. Esmâ-ül-hüsna'da Âlim diye bir isim yok, el-Alîm ismi var. Allahü teâlânın Âlim ismi de mi vardır?

CEVAP:

Evet, vardır. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Gaybı ancak Allah bilir. O, Âlim-ül-gayb [gaybı bilen]dir.) [Haşr 22]

Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî hazretleri de buyuruyor ki:

Allahü teâlânın isimleri sonsuzdur. İnsanlara bildirilen bin bir ismi var diye meşhurdur. Bunlardan doksan dokuzuna Esmâ-ül-hüsna denir. (İtikadname)

Allahü teâlâyâ saygı

Soru: Sitenizdeki yazıları birçok kimseler alıp sitelerine koymuşlar. Fakat Allahü teâlâ yazdığınız yerlere birer (c.c.) eklemişler. **Peygamber** efendimiz veya **Resulullah** yazdığınız yerlere de (s.a.v.) veya (s.a.s.) yazmışlar. Böyle harfler yazılması gerekiyorsa siz niye yazmadınız? Gerekmiyorsa onlar niye yazmışlar?

CEVAP:

Bilemediklerinden öyle yazmışlar. Allah ismini yazınca bir saygı ifadesi gerekir. Mesela (teâlâ) yazılmalıdır. (Teâlâ) yazılınca artık (celle celalüh) demek gerekmez. **Peygamber** efendimiz denince zaten saygı var. **Resulullah** denince de öyle. Allah'ın Resulü diye saygı belirtiliyor.

Din kitaplarında deniyor ki:

Allahü teâlânın ismini okuyunca, yazınca, söyleyince, işitince, sübhanallah, teberekallah, celle-celalüh veya teâlâ gibi saygı sözlerinden birini söylemek, yazmak, ilkinde vacib, tekrarında ise müstehabdır. **Resulullah**'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" ismini işitenin ömründe bir defa salevat getirmesi farz, okuyunca, yazınca, söyleyince, işitince ilkinde söylemek vacib, tekrarında müstehabdır.

Biz, (Sitemizdeki bilgiler, bütün insanların istifadesi için hazırlanmıştır. Orijinaline sadık kalmak şartıyla, izin almaya gerek kalmadan, herkes istediği gibi alıp istifade edebilir) diye izin verdik, ama

orijinaline de sadık kalınmalı dedik. İlave ve çıkarma yapılırca sadık kalınmamış olur. Emanete hıyanet edilmiş olur. Kul hakkı geçer.

Bir başka husus da, (c.c.), (s.a.v.), (s.a.s.), (r.a.) gibi kısaltma yapmak uygun değildir. Mirât-i kâinât kitabında, (Cahiller ve tembeller, saygı sözlerini kısaltıp birkaç harf yazıyorlar. Bu doğru değildir. Çok sakınmalıdır) deniyor. Saygı sözlerini kısaltanlara itibar etmemelidir.

Allahü teâlânın sıfatları

Soru: Allah'ın sıfatları hangileridir?

CEVAP:

Allahü teâlânın Sıfat-ı zatiyye'si altıdır:

- 1- **Vücûd:** Allahü teâlâ vardır. Varlığı ezeldir. Vacib-ül vücûddür, yani varlığı lazımdır.
- 2- **Kıdem:** Allahü teâlânın varlığının evveli, başlangıcı yoktur.
- 3- **Bekâ:** Allahü teâlânın varlığının âhiri, sonu yoktur. Hiç yok olmaz. Ortağı olmak muhal olduğu gibi, zat ve sıfatları için de yokluk muhaldir.
- 4- **Vahdaniyyet:** Allahü teâlânın zatında, sıfatlarında ve işlerinde ortağı, benzeri yoktur.
- 5- **Muhalefetün-lil-havadis:** Allahü teâlâ, zatında ve sıfatlarında hiçbir mahlûkun zat ve sıfatlarına benzemez.
- 6- **Kıyâm bi-nefsihi:** Allahü teâlâ zatı ile kâimdir. Mekana muhtaç değildir. Madde ve mekan yok iken O var idi. Zira her ihtiyaçtan münezzehtir. Bu kâinatı yokluktan varlığa getirmeden önce, zatı nasıl idi ise, sonsuz olarak, hep öyledir.

Allahü teâlânın Sıfat-ı sübûtiyye'si sekizdir.

- 1- **Hayat:** Allahü teâlâ diridir. Hayatı, mahlûkların hayatına benzemeyip, zatına layık ve mahsus olan hayat, ezeli ve ebedidir.
- 2- **İlm:** Allahü teâlâ her şeyi bilir. Bilmesi mahlûkatın bilmesi gibi değildir. Karanlık gecede, karıncanın, kara taş üzerinde yürüdüğünü görür ve bilir. İnsanların kalbinden geçen düşüncelerini, niyetlerini bilir. Bilmesinde değişiklik olmaz. Ezeli ve ebedidir.
- 3- **Sem':** Allahü teâlâ işitir. Vasıtasız, cihetsiz işitir. İşitmesi, kulların işitmesine benzemez. Bu sıfatı da, her sıfatı gibi ezeli ve ebedidir.
- 4- **Basar:** Allahü teâlâ görür. Âletsiz ve şartsız görür. Görmesi göz ile değildir.
- 5- **İrade:** Allahü teâlânın dilemesi vardır. Dilediğini yaratır. Her şey Onun dilemesi ile var olur. İradesine engel olacak hiçbir kuvvet yoktur.
- 6- **Kudret:** Allahü teâlâ, her şeye gücü yeticidir. Hiçbir şey Ona güç gelmez.
- 7- **Kelâm:** Allahü teâlâ söyleyicidir. Söylemesi alet, harfler, sesler ve dil ile değildir.
- 8- **Tekvîn:** Allahü teâlâ yaratıcıdır. Ondan başka yaratıcı yoktur. Her şeyi O yaratır. Allahü teâlâdan başkası için yaratıcı dememelidir.

Allahü teâlânın sıfat-ı sübûtiyyesi de, sıfat-ı zatiyyesi gibi kadimdir. Bu sıfatları da, zatından ayrılmazlar. Yani sıfatları zatının, kendinin aynı da değildirler, gayrı da değildirler.

Allahü teâlânın sıfatlarının hakikatlerini anlamak da muhaldir. Hiçbir kimse ve hiçbir şey Allahü teâlânın sıfatlarına ortak ve benzer olamaz.

Soru: Allah'ın zati ve sübuti sıfatları arasındaki fark nedir?

CEVAP:

Zati sıfatları, Allahü teâlânın zatına mahsus olan sıfatlardır. Bu sıfatlar, mahlûkların hiçbirinde yoktur. Bunların mahlûklara, hiçbir şekilde bağlantıları da yoktur.

Sübuti sıfatları ise, mahlûklarla bağlantılı olan sıfatlardır. Bunlardan, yaratmak sıfatı hariç, diğerlerinden kullarına da sınırlı olarak ihsan etmiştir. Bu sıfatlarında da, hiç değişiklik olmaz. Bunlar da, zati sıfatlar gibi kadim yani ezeldirler. Mahlûklar sonradan yaratıldığı için, mahlûklara olan bağlantıları ise hâdistir, yani ezeli değildir. Onun diri olması, bilmesi, işitmesi, görmesi, kudreti, dilemesi ve söylemesi kullarinkine hiç benzemez, bunların sadece isimleri benzer. Onun zatını ve sıfatlarının hakikatini anlamak mümkün değildir.

Hiç bir mahlûk, asla yaratıcısını anlayamaz, kavrayamaz. **Peygamber** efendimiz, (Allahü teâlânın yarattıklarını düşününüz, Onun zatını düşünmeyiniz. Çünkü siz Onun kadrini takdir edemez, Onu anlamaya güç yetiremezsiniz) buyuruyor. Bir başka hadis-i şerifte de buyuruldu ki, (Allahü teâlâ, hatıra gelen her şeyden uzaktır.) [C.Veremedi]

Aynı da, gayrı da değildir

Soru: Sıfatları Allah'ın aynı da, gayrı da değildir ne demektir?

CEVAP:

Allahü teâlânın sıfatları, kendisi gibi ezeli ve ebedidir, yani zatından ayrılmazlar. Eğer sıfatlar, Allahü teâlânın gayrıdır, yani kendisinden ayrıdır, başkadır denirse; sonradan oldukları söylenmiş yani ezeli oldukları inkâr edilmiş olur. Allahü teâlânın aynıdır, yani kendisidir denirse de, sıfatların varlığı inkâr edilmiş olur.

Sıfatları saymak

Soru: Allah'ın sıfatlarını teker teker saymasını bilmeyene kâfir denir mi?

CEVAP:

Sıfatları sayamayıp ama anlamlarını bilirse kâfir olmaz. Mesela Allahü teâlânın her şeyi yarattığını, her şeyi bildiğini, işittiğini, gördüğünü vb. bilen kimse Allah'ın sıfatlarını biliyor demektir.

Tekvin sıfatı

Soru: "Basar, sem' ..." gibi insanlarda da sınırlı olarak bulunan sıfatları insanlar için kullanmak elbette caizdir. İnsanın görmesi, Allah'ın ki gibi sınırsız değildir diye, hiç kimse "insanlar görebilir, demek caiz değildir" diyemez. "Tekvin" de bu tür sıfatlardan biridir. Tekvin, yaratmak demektir. Görmek sıfatını insanlar için kullanabildiğimiz gibi, yaratmak kelimesini de "yeni bir şey, fikir oluşturmak, keşfetmek, ortaya çıkarmak" manalarında insanlar için kullanmak caiz midir?

CEVAP:

Caiz değildir. Benzetme yanlıştır. Allahü teâlâ diridir, bilir, işitir, görür, diler, güçlüdür, konuşur. Bu sıfatlarda insan sınırlı da olsa ortaktır. Yani sınırlı da olsa, insan da diridir, bilir, işitir, görür, diler, gücü vardır, konuşur. Fakat yaratma sıfatında ortaklık yoktur. Allah her şeyi yaratır, fakat insan bir

karıncayı, bir hücreyi bile yaratamaz. **Yaratmak**, yoktan var etmektir. Maddeyi, elemanı yok iken var etmektir. Yaratıcı, yalnız **Allahü teâlâ**dır. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Yaratmak Allah'a mahsustur.) [Araf 54]

(Her şeyi yaratan ancak Allah'tır.) [Rad 16]

Beka sıfatı

Soru: Öldükten sonra dirileceğimiz, imanımız var ise Cennete gireceğimiz ve ebedi hayata geçeceğimiz Kur'anda bildirilmiştir. Bu durumda Allah'ın Beka sıfatını taşıyor olmayacağız mı?

CEVAP:

Ezeli ve ebedi olan yalnız Allah'tır. Diğer her şey fanidir, yani ölümlüdür yani yok olucudur. Yok olucu olan bir şey, ezeli ve ebedi olan Allah ile mukayese olur mu? O sıfatı insanlar nasıl taşır? Ama Allah'ın kudretiyle bu iş devam edecektir. Ahiret beka yurdudur. Yoksa Allah'ın sıfatını kazanmış olmuyoruz. Bizi ayakta tutacak olan Odur. Yine kendiliğimizden durmayacağız. Devamlı sonsuza kadar yaşamamız da yine **Allahü teâlâ**ya bağlıdır.

Kıyas edilemez

Soru: Hâlık mahlûk ile kıyas edilir mi? Mesela, (Allah, insanlardan daha kuvvetli) denir mi?

CEVAP:

Allahü teâlânın **sifat-ı zatiyesi** altı olup biri de, **muhalefetün lil havadistir**. Yani hiç bir şeyde, hiç bir bakımdan, hiç bir mahlûka benzemez demektir. **Allahü teâlâ**nın insanlardan daha şefkatli, daha kudretli olduğunu bildirmekte mahzur yoktur. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Allah'ın **eli**, onların ellerinin fevkindedir.) [Fetih 10]

Yani, (**Allahü teâlâ**, hepinizden daha çok kudret ve kuvvet sahibidir) demektir. Halbuki bütün insanların kuvveti, Cenab-ı Hakkın kudreti yanında nedir ki? **Allahü teâlâ**, hiç bir mahlûkla kıyas edilemeyen, sonsuz kudret sahibidir.

Buna benzer âyet-i kerimeler çoktur. Hazret-i Ömer'in rivayet ettiği hadis-i şerif şöyle:

Esirler içinde, çocuğunu arayan bir kadın, onu bulunca, hemen bağrına basıp emzirmeye başladı. **Resulullah** efendimiz bize buyurdu ki:

- Şu kadın, çocuğunu hiç ateşe atar mı?

Eshab-ı kiram asla atmayacağını söyleyince, **Peygamber** efendimiz buyurdu ki:

(**Allahü teâlâ** da, kullarına, bu kadının çocuğuna olan şefkatinden elbette daha şefkatli, daha merhametlidir.) [**Buhari**]

Rahman ve Rahîm isimleri

Soru: **Allahü teâlâ**nın Rahman ve Rahîm isimlerinin anlamı nedir?

CEVAP:

Rahman ism-i şerifi, dünyada, dost olsun düşman olsun, layık olsun olmasın, mümin olsun kâfir olsun, bütün yaratıklara rızık ve sayısız nimetler veren demektir.

Rahîm ism-i şerifi ise, ahirette yalnız Müslümanlara merhamet eden demektir. Bir âyet-i kerime mealî:

(Ey günahı çok olan kullarım, Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin! Allah günahların hepsini affeder. O, Gafûr'dur, Rahîm'dir.) [Zümer 53]

Allahü teâlânın rahmeti, şefkati dünyada müminlere ve kâfirlere, herkese birlikte ulaştığı ve herkesin çalışmasına, iyiliklerine dünyada karşılığını verdiği hâlde, ahirette kâfirlere merhametin zerresi bile yoktur.

İmam-ı Rabbani hazretleri de buyuruyor ki:

İnsan ve cin şeytanları, (**Allahü teâlâ** Rahîm'dir, affeder) diyerek insanı günah işlemeye sürükler. İyi bilmeli ki, bu dünya imtihan yeridir. Bunun için, burada dostlarla düşmanları karıştırmışlar, hepsine merhamet etmişlerdir. Kıyamette, düşmanları, dostlardan ayıracaklardır. O gün, yalnız dostlara merhamet olunacak, düşmanlara hiç acınmayacaktır. Evet, Müslümanların zerre kadar imanı olanların hepsi sonunda, hattâ çok zaman Cehennemde kaldıktan sonra bile, merhamete kavuşacaktır, fakat rahmete kavuşabilmek için, ölürlen imanla gitmek şarttır. Hâlbuki günahları işlemekle kalb kararınca ve **Allahü teâlâ**nın emirlerine, haramlara önem verilmeyince, son nefeste iman nuru, sönmeden nasıl geçebilir? (Küçük günaha devam etmek, büyük günaha sebep olur. Büyük günaha devam etmek de, insanı kâfir olmaya sürükler) buyuruluyor. (1/96)

Allah ismi

Soru: Allah ismi de, Esmâ-i hüsnâ'dan mıdır, bu ismin anlamı nedir?

CEVAP:

Evet, Allah ism-i şerifi, Esmâ-i hüsnâ'nın yani **Allahü teâlâ**nın isimlerinin birincisidir.

Bu ism-i şerif, **Allahü teâlâ**nın her isminin vasfını ihtiva eden **öz ismidir**. Cenab-ı Hakk'ın **has ismidir**. Bu itibarla diğer isimlerin ifade ettiği bütün güzel vasıfları ve ilâhî sıfatları içine alır. Diğer isimler ise, yalnız kendi mânâlarına delâlet ederler. Bu bakımdan **Allah** isminin yerini hiçbir isim tutamaz. Bu isim, Allah'tan başkasına mecazen de olsa verilemez. Diğer isimlerinden bazılarının ise, Allah'tan başkasına isim olarak verilmesi caizdir.

Allahü teâlânın 99 ismine **Esmâ-i hüsnâ** denir. Onun isimleri, İslamiyet'in bildirmesine bağlıdır. Sadece İslamiyet'in bildirdiği isimlerle çağrılır ve onlarla zikredilir. Bunlardan başka isimlerle çağırmaya ve zikretmeye, İslamiyet izin vermemiştir. (Birgivi vasiyetnamesi şerhi)

Allahü teâlâya **Tanrı** demek, Tanrı diye zikretmek günah olur. Allah ismini kullanmak istemeyip, bunun yerine, Tanrı demek veya 99 isimden birini bile kullanmak istemek, çok büyük ve çirkin suç olur. Yani, Allah ismini kasten kullanmak istemeyip de, başka bir isim kullanmak caiz değildir. Mesela Allah ismini söylememek için, kasten Rab, Rahman, Hak gibi isimleri bile söylenmez. Yani burada suç olan, Allah ismini kullanmayı istememektir. Allah ismini kullanmamakta ısrar edip, **Esmâ-i hüsnâ**'daki diğer isimleri kullanmak suçtur. Yoksa Allah ismini kullanırken, Esmâ-i hüsnâyı da, kullanmakta mahzur yoktur.

Allahü teâlânın ismini söyleyince, işitince, yazınca, **Sübhanallah, Tebarekallah, Cellecélalüh, Azze-ismüh, Cellet kudretüh** veya **Teâlâ** gibi saygı sözlerinden birini söylemek, yazmak birincisinde vacib, tekrarında ise müstehabdır. C.C. diye kısaltarak yazmak zaten uygun değildir.

El-Melik ismi

Soru: Esmâ-i hüsnâdan olan El-Melik isminin mânâsı nedir?

CEVAP:

Mülkün, kâinatın sahibi, mülk ve saltanatı devamlı olan demektir. Bir âyet-i kerime mealî:

(Allah'tan başka ilah yoktur. O Melik'tir, mülkü hiç yok olmaz.) [Haşr 23]

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

İnsanların kullandığı, övündükleri mallar, mülkler, gerçekte onların değil, hepsi **Allahü teâlâ**nındır. Bizim bunlara el uzatmamız, karışmamız, gerçekte zulümdür. **Allahü teâlâ**, bu dünyanın düzeni için ve bazı faydalara yol açması için, bunları bize mülk kılmışsa da, gerçekte hepsi Onundur. O halde, bizim bunları, asıl sahibinin mubah ettiği, izin verdiği kadar kullanmamız yerinde olur. (1/266)

Muhammed Masum hazretleri buyuruyor ki:

Her şeyin gerçek mâliki yani sahibi Odur; fakat görünüşte kendi kullarından her kimi bir şeye malik eylediyse, o, bunlardan hesaba çekilecektir. (2/53)

Seyyid Abdülhakîm-i Arvâsî hazretleri de buyuruyor ki:

Hepimiz, eşi, ortağı bulunmayan bir hâkim ve başlı başına bir mâlik olan Hak teâlânın emri altında, ayrı ayrı ve ortak vazifeler alan, birer memuruz. Onun koyduğu ahkâm ve nizamla, Onun tayin ettiği mevkilerimiz ve yaratıp emanet olarak verdiği yetki nispetinde vazife yaparız. Âmir ancak O, hâkim yalnız O, mâlik yine sadece Odur. Ondan başka âmir, Ona benzer hâkim, Ona ortak mâlik yoktur. (Bir üniversiteliye cevap)

El-Kuddüs ismi

Soru: Esmâ-i hüsnadan olan El-Kuddüs isminin mânâsı nedir?

CEVAP:

Her türlü takdîse, övmeye, yüceltmeye lâayık olan; azamet ve celâline, büyüklüğüne lâayık olmayan, noksanlık getiren şeylerden, his organlarının anladığı, hayal gücünün hayal ettiği, hatıra gelen ve düşünülebilen her türlü vasıftan ve özellikten münezze, pak ve temiz olan demektir. Bir âyet-i kerimede mealen, (Allah'tan başka ilah yoktur. O Melik'tir, Kuddüs'tür) buyuruluyor. (Haşr 23)

İmam-ı Kurtubi hazretleri buyuruyor ki: El-Kuddüs ism-i şerifi, (Her türlü eksiklikten münezze, her türlü kusurdan arınmış) demektir. El-Kades, Hicaz şivesinde kova demektir, onunla temizlenilir. Kuyudan kendisiyle su çıkarılan kaplardan birini ifade etmek üzere kullanılan kelime de, buradan gelmektedir. Süheylî de, İsa aleyhisselâmın dünyaya gelmesi için Hazret-i Meryem'e yapılan üflemenin, her türlü eksiklikten uzak, El-Kuddüs olan **Allahü teâlâ**nın emriyle, Ruh-ül-kuds yani **Cebraîl** aleyhisselâm tarafından yapıldığını bildirmiştir. (Cami'u li-Ahkâm)

Es-Selâm ismi

Soru: Esmâ-i hüsnadan olan Es-Selâm isminin mânâsı nedir?

CEVAP:

Es-Selâm ismi, eksikliklerden uzak olan demektir. Birkaç âyet-i kerime mealî şöyledir:

(O gün Cennetlikler, gerçekten nimetler içinde safa sürerler. Onlar ve eşleri, gölgeler altında tahtlara kurulurlar. Orada onlar için her çeşit meyve vardır. Bütün arzuları yerine getirilir. Onlara merhametli Rabb'in söylediği "Selam" vardır.) [Yasin 55-58]

(Allah, kullarını Dar-üs-selâm'a [Cennete] çağırıyor. O, dilediğini doğru yola iletir.) [Yunus 25]

İmam-ı Kurtubi hazretleri, bu âyet-i kerimelerin tefsirinde buyuruyor ki: Âlimler, Es-Selâm isminin, (Eksikliklerden uzak, kullarına esenlik veren) anlamına geldiğini bildirmiştir. Bu isim aynı zamanda (Selâm sahibi) anlamındadır. Yani **Allahü teâlâ**, Cennette kullarına selam verecektir.

Dar-üs-selam yani Selam Yurdu da, Cennet demektir. Cennete, Selam Yurdu denmesinin sebebi, oraya girenin her türlü âfet ve musibetten selamete ermesinden dolayıdır. Nitekim Es-Selâm, **Allahü teâlâ**nın isimlerindedir. (Camiu li-Ahkâm)

İmam-ı Rabbani hazretleri de buyuruyor ki: **Allahü teâlâ**ya kavuşmak, âhirette vadedilmiştir ve **Allahü teâlâ**nın kulundan rızası, âhirette belli olacaktır. Hak teâlâ, dünyayı sevmez, âhireti sever. Sevilmeyen, sevilenle hiçbir şeyde bir tutulamaz, çünkü sevilmeyenden yüz çevrilir, beğenilene dönülür. Beğenilenden yüz çevirmek, **Allahü teâlâ**nın davet etmesine ve beğenmesine karşı gelmektir. (**Allahü teâlâ**, Dar-üs-selama çağırıyor) mealindeki âyet-i kerime buna şahittir. (1/302)

El-Mü'min ismi

Soru: Esmâ-i hüsnadan olan El-Mü'min isminin mânâsı nedir?

CEVAP:

Mümin kelime olarak, inanan demektir. Bu mânâ kullar içindir. Allah için olan mânâ, gönüllere iman veren, kendisine güvenenlere emniyet sağlayan ve ferahlık bahşeden demektir. Mümin ismi, kulun en seçkin ve en şümüllü ismidir. Cenab-ı Hak kulunu o kadar seviyor ki, kendine mahsus olan ismi kuluna vermiştir. Tam anlamıyla müminlik sıfatlarını taşıyan insan için, dünyada ve âhirette sıkıntı yoktur. Sırat köprüsünden geçerken, Cehennem seslenerek, (Geç ey mümin, senin nûrun, benim nârımı söndürüyor) diyecek. Müminin derecesi bu kadar yüksek olacaktır. (Mecmuat-ül-ahzâb)

İmam-ı Kurtubi hazretleri buyuruyor ki:

El-Mü'min ismi, dostlarını azaptan, kullarını zulümden emin kılan demektir. Kur'an-ı kerimde mealen, (Allah onları korkudan emin kılandır) buyurmuştur. (Kureyş 5)

Bu ismin bir mânâsı da, Resullerine mucizeler vermek suretiyle onları tasdik eden, müminlere vaat ettiği mükâfatı, kâfirlere de tehdit ettiği azabı vermek suretiyle, vaat ve tehdidini doğru olarak gerçekleştiren demektir.

İmam-ı Mücahid buyurdu ki:

El-Mü'min, kendi zatını, kendisinden başka hiçbir ilah olmadığını bildirerek tevhid edendir.

İbni Abbas hazretleri de buyurdu ki:

El-Mü'min, kıyamette tevhid ehlini ateşten çıkaracak olan demektir. **Allahü teâlâ** onlara, (Sizler Müslümanlarsınız, ben de es-Selâm'ım. Sizler müminlersiniz, ben de el-Mü'min'im) buyuracak ve bu iki ismin bereketiyle onları Cehennem ateşinden çıkartacaktır. (Cami-ul-ahkâm)

El-Azîz ismi

Soru: Esmâ-i Hüsnâ'dan olan El-Azîz isminin mânâsı nedir?

CEVAP:

Azîz, (Her zaman izzet ve şeref sâhibi, galip, benzeri olmayan, karşı gelinemeyen) demektir.

Kur'an-ı kerimde 91 yerde geçmektedir, fakat hiçbir yerde tek başına zikredilmemiş, daima Esmâ-i Hüsnâ'dan diğeri bir isimle beraber söylenmiştir. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Bilin ki, Allah Azîz'dir, Hakîm'dir [hikmet sâhibidir].) [**Bakara** 209]

Rahman, Kuddus, Müheymin ve Hâlık gibi yalnız **Allahü teâlâya** mahsus olan isimleri insanlara isim yapmak haramdır. Reşid, Azîz gibi, **Allahü teâlânın** sıfatları olan isimleri, mecaz mânâlarıyla insanlar için de kullanmak caiz ise de, edebe yakışmaz. (Müslim şerhi, **Hadika**)

El-Müheymin ismi

Soru: Esmâ-i hüsnadan olan El-Müheymin isminin mânâsı nedir?

CEVAP:

Her mahlûkun ömrünü, amelini, rızkını, ecelini, nefeslerini, sözlerini bilen, gören, onların bütün hâllerinden haberdar olan demektir. **Allahü teâlânın** ismi olarak Kur'an-ı kerimde bir yerde geçmektedir. O âyet-i kerimenin meali:

(Allah'tan başka ilah yoktur. O, Melik'tir, Kuddûs'tür, Selâm'dır, Mü'min'dir, Müheymin'dir, Azîz'dir, Cebbâr'dır, Mütekebbir'dir. O, müşriklerin şirkinden de münezzehtir.) [**Haşr** 23]

Abdülganî Nablüsî hazretleri, (Müheymin yalnız **Allahü teâlâya** mahsus isimlerden olup, bunu insanlara isim olarak koymak haramdır) buyuruyor. (**Hadika**)